

برای نخستین بار، ایرانیان مقیم اتریش درباره جامعه ایرانی در این کشور به گفت‌وگو نشستند

نشست معرفی، نقد و بررسی کتاب «جامعه ایرانیان در اتریش» با حضور جمعی از ایرانیان، صاحب‌نظران و علاقه‌مندان مطالعات اجتماعی و فرهنگی ایرانیان مقیم اتریش در وین برگزار شد.

این نشست روز چهارشنبه ۲۵ شهریور ۱۴۰۵ برابر با ۱۶ سپتامبر ۲۰۲۶ در خانه حکمت ایرانیان وین برگزار شد و به بررسی ابعاد مختلف جامعه ایرانیان در اتریش و طرح دیدگاه‌ها و تجربه‌های گوناگون درباره وضعیت، ظرفیت‌ها و مسائل این جامعه اختصاص داشت.

کتاب «جامعه ایرانیان در اتریش» که به صورت دوزبانه فارسی - انگلیسی با حمایت رایزنی فرهنگی ایران از سوی انتشارات یونی‌دیالوگ در وین منتشر شده است، زمینه اصلی این نشست بود و شرکت‌کنندگان ضمن آشنایی با محتوای کتاب، دیدگاه‌ها و نقدهای خود را درباره موضوعات مرتبط با جامعه ایرانیان در اتریش مطرح کردند.

در آغاز این نشست، خانم میرزایی، دبیر نشست، با خوشامدگویی به حاضران، این برنامه را فرصتی برای معرفی و نقد ویراست نخست کتاب «جامعه ایرانیان در اتریش» و گفت‌وگوی صمیمانه میان ایرانیان مقیم وین دانست.

وی با اشاره به انتشار تازه این کتاب به دو زبان فارسی و انگلیسی، بر رویکرد فرهنگی و اجتماعی آن و تلاش برای پرهیز از نگاه‌های غیر علمی یا رویکردهای یک‌سویه سیاسی تأکید کرد. دبیر نشست، هدف از انتشار این اثر را فراهم کردن زمینه‌ای برای شناخت دقیق‌تر جامعه ایرانیان در اتریش عنوان کرد و ضمن معرفی بخشهای هفتگانه کتاب، افزود: تکمیل و تعمیق گام به گام کتاب در ویراست‌های بعدی در دستور کار قرار دارد.

در ادامه، وی با طرح پرسش‌هایی درباره جاذبه‌ها و دافعه‌های مهاجرت، جایگاه پزشکان ایرانی، ظرفیت فرهنگ ایرانی، ضرورت گفت‌وگوی سازنده میان ایرانیان، و انتظارات ایرانیان از نظام حکمرانی کشور، حاضران را به مشارکت در بحث فراخواند.

ظرفیت علمی و حرفه‌ای؛ سرمایه‌ای مهم برای جامعه ایرانی

در بخش گفت‌وگو، یکی از محورهای مورد تأکید حاضران، ظرفیت بالای علمی، تخصصی و حرفه‌ای ایرانیان مقیم اتریش بود. در این میان، به عنوان نمونه‌ای بارز، نقش پزشکان ایرانی مورد توجه ویژه قرار گرفت و برخی شرکت‌کنندگان با اشاره به حضور گسترده و سابقه فعالیت آنان در اتریش، پزشکان ایرانی را از نیروهای مهم و اثرگذار در حوزه سلامت این کشور دانستند و بر ضرورت توجه بیشتر به این ظرفیت تأکید کردند.

در عین حال، حاضران تأکید کردند که سرمایه جامعه ایرانی تنها به حوزه پزشکی محدود نیست و ایرانیان در دانشگاه، پژوهش، فناوری، کسب‌وکار، هنر و دیگر حوزه‌های تخصصی نیز حضور قابل توجهی دارند. از نگاه مطرح‌شده در نشست، شناخت دقیق‌تر این سرمایه انسانی می‌تواند به درک واقع‌بینانه‌تر از جایگاه جامعه ایرانی در اتریش کمک کند.

مهاجرت؛ از فرصت‌های آموزشی تا ماندگاری در کشور میزبان

قسمت دیگری از گفت‌وگو به انگیزه‌های مهاجرت ایرانیان اختصاص یافت. برخی حاضران توضیح دادند که بخشی از جوانان ایرانی، به‌ویژه در سال‌های اخیر، به دلیل وجود رشته‌های دانشگاهی خاص و جذاب، دانشگاه‌های معتبر و فرصت‌های آموزشی و پژوهشی مناسب، اتریش را برای ادامه تحصیل انتخاب کرده‌اند. به گفته آنان، برای گروهی از این مهاجران، محدودیت فرصت‌های شغلی در برخی رشته‌ها در ایران نیز به‌تدریج زمینه ماندگاری در اتریش و ورود به بازار کار این کشور را فراهم کرده است.

در این بحث همچنین تأکید شد که تصویر مهاجرت نباید صرفاً بر اساس مقایسه ساده امکانات ایران و اروپا شکل گیرد. یکی از دیدگاه‌های مطرح‌شده این بود که فاصله امکانات زندگی در ایران با اروپا در همه زمینه‌ها آن‌قدر گسترده نیست که به‌تنهایی توضیح‌دهنده مهاجرت باشد، بلکه **ضعف مدیریت، ناکارآمدی برخی ساختارها و مسائل مربوط به توزیع عادلانه منابع و فرصت‌ها** نیز از عواملی هستند که باید در تحلیل مهاجرت مورد توجه قرار گیرند.

در کنار این عوامل، نقش رسانه‌های خارجی و شبکه‌های اجتماعی نیز مورد بحث قرار گرفت. برخی شرکت‌کنندگان معتقد بودند که رسانه‌ها در شکل‌گیری تصویر جوانان از ایران و اروپا اثرگذارند و گاه تصویری منفی و یک‌سویه از ایران و تصویری اغراق‌شده از شرایط زندگی در اروپا ارائه می‌شود؛ موضوعی که به باور آنان نیازمند بررسی دقیق‌تر و مبتنی بر داده است.

ادغام در جامعه میزبان و مسئله حفظ هویت ایرانی

یکی از مباحث مهم دیگر، نسبت میان ادغام ایرانیان در جامعه اتریش و حفظ پیوندهای فرهنگی و هویتی آنان با ایران بود. حاضران، روند رو به افزایش مشارکت و ادغام ایرانیان در جامعه میزبان را در مجموع نشانه‌ای از ظرفیت بالای آنان برای حضور اجتماعی و حرفه‌ای در اتریش دانستند؛ ظرفیتی که می‌تواند به ایجاد فرصت‌های بهتر شغلی و شرایط مناسب‌تر زندگی کمک کند.

با این حال، در ادامه این بحث مطرح شد که ادغام موفق در جامعه میزبان، اگر بدون حفظ ارتباط فرهنگی و تاریخی با ایران همراه شود، ممکن است به‌تدریج فاصله نسل‌های جدید با زبان فارسی، فرهنگ و هویت ایرانی را افزایش دهد. از همین رو، توجه به نسل دوم و سوم ایرانیان، ایجاد برنامه‌های فرهنگی جذاب و غیرتحمیلی و فراهم کردن زمینه ارتباط طبیعی آنان با زبان، تاریخ، ادبیات و هنر ایران، از موضوعات مورد تأکید در نشست بود.

در این میان، حاضران به پیشینه تمدنی ایران نیز اشاره کردند و گفتند میراث تاریخی و فرهنگی چند هزارساله ایران برای ایرانیان خارج از کشور نوعی سرمایه فرهنگی و اجتماعی ایجاد کرده است؛ سرمایه‌ای که بسیاری از ایرانیان در کشورهای مختلف به آن افتخار می‌کنند و در معرفی آن می‌کوشند. با این حال، در این نشست تأکید شد که تا زمانی که هر ایرانی بتواند در عمل به یک **سفیر فرهنگی ایران** تبدیل شود، همچنان راهی طولانی در پیش است ضمن آنکه محصولات فرهنگی پشتیبان در اتریش غیر متنوع، قدیمی و اندک است.

ضرورت گفت‌وگو و مدیریت اختلافات

از مهم‌ترین محورهای بحث، مسئله **گفت‌وگوی درون جامعه ایرانیان** بود. برخی حاضران معتقد بودند که ایرانیان خارج از کشور، با وجود برخورداری از ظرفیت‌های علمی و اجتماعی گسترده، هنوز به اندازه کافی در های قلب خود را به روی گفت‌وگوی سازنده باز نکرده‌اند و در بسیاری موارد در مدیریت اختلاف نظرها و پذیرش تفاوت دیدگاه‌ها با دشواری و کم‌توانی روبه‌رو هستند.

در این بحث تأکید شد که آغاز گفت‌وگوی واقعی، پیش از هر چیز نیازمند پذیرش این اصل است که **تکثر دیدگاه‌ها و سلاقی و اختلاف نظر بخشی طبیعی از زندگی اجتماعی است** و تفاوت دیدگاه الزاماً به معنای خصومت یا نفی طرف مقابل نیست. از این منظر، گفت‌وگو زمانی می‌تواند به نتیجه برسد که افراد و گروه‌ها به فایده گفت‌وگو باور داشته باشند و به جای حذف یا بی‌اعتبار کردن دیگری، امکان شنیدن و فهم متقابل را با انگیزه نزدیکی به حقیقت، فراهم کنند.

همچنین موضوع کاهش فرهنگ حمایت متقابل میان ایرانیان خارج از کشور مورد توجه قرار گرفت. در عین حال، برخی شرکت‌کنندگان تأکید کردند که نباید این مسئله را بیش از اندازه بزرگنمایی کرد و جامعه ایرانیان خارج از کشور همچنان نمونه‌های متعددی از همکاری و حمایت متقابل را در خود دارد.

از سرمایه انسانی ایرانیان تا رابطه آنان با ایران؛ چند انتظار از رئیس جمهور

محترم

در بخش دیگری از نشست، درباره نوع نگاه دولت به ایرانیان خارج از کشور گفت‌وگو شد. برخی حاضران بر ضرورت نگاه فرصت‌محور به سرمایه انسانی، علمی، اقتصادی و اجتماعی ایرانیان خارج از کشور تأکید کردند و خواستار آن شدند که ایرانیان مقیم دیگر کشورها صرفاً از منظر مهاجرت یا دوری از کشور دیده نشوند، بلکه ظرفیت آنان برای مشارکت در توسعه علمی، اقتصادی و فرهنگی ایران نیز مورد توجه قرار گیرد.

در همین چارچوب، از جمله انتظارات مطرح‌شده از دولت و رئیس‌جمهور، فراهم شدن زمینه مشارکت مؤثر ایرانیان خارج از کشور در امور کشور، توجه بیشتر به سرمایه ایرانیان مهاجر، افزایش کارآمدی مدیریتی و تقویت عدالت عنوان شد. همچنین برخی حاضران بر ضرورت استمرار مقاومت و ایستادگی در برابر ظلمها و زورگویی‌های آمریکا و زمینه سازی برای پایان جنگ توأم با تأمین منافع ملی تأکید کردند.

روایت ایران و نقش رسانه‌ها

موضوع دیگری که در گفت‌وگوها مورد توجه قرار گرفت، نحوه بازنمایی ایران در رسانه‌های اروپایی و فضای مجازی بود. برخی شرکت‌کنندگان با اشاره به تجربه‌های خود در اتریش و اروپا، بر اهمیت توان رسانه‌ای در معرفی واقعیت‌های ایران و جامعه ایرانی تأکید کردند.

در همین زمینه، در سخنان برخی حاضران به حمایت بخش مهمی از ایرانیان مقیم اروپا و اتریش از کشورشان در جریان جنگ اخیر اشاره شد و این دیدگاه مطرح شد که انعکاس این حمایت‌ها در فضای رسانه‌ای اروپا عادلانه نبوده است. علت این وضعیت نیز از سوی آنان، از جمله ضعف ظرفیت رسانه‌ای ایران و دشواری رقابت با رسانه‌هایی عنوان شد که به مثابه یک رویت، روایت‌های ناعادلانه‌ای از ایرانیان خارج از کشور ارائه می‌کنند و فرصت طرح دیدگاه‌های متفاوت را از بین برده‌اند.

تأکید دکتر رضا غلامی بر گفت‌وگو، مدارا و شکل‌گیری «شهروندی فرامرزی» ایرانیان

در بخش پایانی این نشست، دکتر رضا غلامی، نماینده فرهنگی ایران در اتریش و رئیس خانه حکمت ایرانیان، با عنوان «ایرانی بودن؛ گفت‌وگو، مهر و مدارا؛ درآمدی بر همبستگی و مسئولیت اجتماعی ایرانیان مقیم اتریش» به ارائه دیدگاه‌های خود درباره آینده جامعه ایرانیان در اتریش پرداخت.

غلامی در سخنان خود، ایرانیان مقیم اتریش را بخشی از سرمایه انسانی، علمی، فرهنگی و اجتماعی ایران دانست و تأکید کرد که جامعه ایرانی در اتریش، با برخورداری از پیشینه‌ای ریشه‌دار و حضور در عرصه‌های مختلف علمی، دانشگاهی، پزشکی، اقتصادی، فرهنگی، هنری و حرفه‌ای، ظرفیت مهمی برای ایجاد ارتباط میان ایران و جامعه اتریش دارد.

وی در عین حال، یکی از مسائل مهم جامعه ایرانیان خارج از کشور را ضعف گفت‌وگوی واقعی میان خود ایرانیان عنوان کرد و گفت: اختلاف دیدگاه‌های سیاسی، فرهنگی و اجتماعی امری طبیعی است، اما آنچه می‌تواند به جامعه آسیب بزند، ناتوانی در مدیریت این اختلافات از طریق گفت‌وگو و حفظ کرامت متقابل است. او بر ضرورت شکل‌گیری فرهنگی تأکید کرد که در آن نقد بدون تحقیر، تفاوت بدون بیگانگی، رقابت بدون تخریب و اختلاف نظر بدون دشمنی امکان‌پذیر باشد.

بخش مهم دیگری از سخنان غلامی به مهر، مدارا و نیک‌روزی میان ایرانیان اختصاص داشت. وی تأکید کرد که موفقیت یک پزشک، استاد دانشگاه، پژوهشگر، هنرمند، کارآفرین یا جوان ایرانی در اتریش می‌تواند مایه خرسندی و حمایت دیگر ایرانیان باشد و جامعه ایرانی زمانی می‌تواند از ظرفیت‌های خود بهره بگیرد که به جای رقابت‌های فرساینده، زمینه همکاری و پشتیبانی متقابل را تقویت نموده و سنت‌های ایرانی در مهرورزی و حمایت بی‌ریا ز یکدیگر را احیاء کند.

غلامی همچنین در این سخنرانی بر ضرورت بازتعریف رابطه ایرانیان خارج از کشور با ایران تأکید کرد و اظهار داشت که تعلق به ایران نباید مشروط به یکسان بودن دیدگاه‌های سیاسی و فرهنگی باشد. به گفته وی، زبان فارسی، مذهب، آیین‌هایی چون نوروز،

ادبیات، هنر و حافظه تاریخی، پیوندهایی فراتر از مرزهای جغرافیایی ایجاد کرده‌اند و ایرانیان، با وجود تفاوت در دیدگاه‌ها و سبک زندگی، می‌توانند در یک فضای فرهنگی مشترک با یکدیگر ارتباط داشته باشند.

یکی از ایده‌های مطرح‌شده در این سخنرانی، مفهوم «**شهروندی فرامرزی**» بود. غلامی با اشاره به پراکندگی ایرانیان در کشورهای مختلف، فاصله جغرافیایی را یک توقفگاه ندانست و بر امکان تبدیل این پراکندگی به شبکه‌ای از ارتباطات انسانی، علمی، اقتصادی و فرهنگی تأکید کرد. وی تصریح کرد که ایرانیان خارج از کشور می‌توانند همزمان شهروندانی مسئول و موفق در کشورهای محل زندگی خود باشند و پیوند سازنده خود را با ایران حفظ کنند. به گفته او، **اعتماد متقابل و توجه به حقوق شهروندی، مالکیت و امنیت سرمایه ایرانیان خارج از کشور** می‌تواند زمینه استفاده از تخصص، تجربه و ارتباطات جهانی آنان را در مسیر توسعه ایران فراهم کند.

در ادامه، دکتر غلامی به **نسل دوم و سوم ایرانیان در اتریش** پرداخت و بر ضرورت ایجاد ارتباطی طبیعی، جذاب و غیرتحمیلی میان این نسل‌ها و فرهنگ ایرانی تأکید کرد. وی گفت برای حفظ این پیوند، باید زبان فارسی، ادبیات، موسیقی، هنر، فلسفه و تاریخ ایران را با زبان و نیازهای نسل جدید معرفی کرد و به آنان نشان داد که برخورداری همزمان از هویت ایرانی و زندگی موفق در جامعه اتریش، امری ممکن و ارزشمند است.

او همچنین نقش ایرانیان موفق در اتریش را در شکل‌گیری شناخت جهانی از ایران مورد توجه قرار داد و گفت: موفقیت ایرانیان در دانشگاه، پزشکی، هنر، پژوهش، کارآفرینی و دیگر حوزه‌ها می‌تواند به شکل‌گیری تصویری مستقیم و انسانی از ظرفیت‌های ایران در جهان کمک کند. به تعبیر وی، جهان نباید ایران را تنها از قاب اخبار بشناسد؛ **تجربه و رفتار روزمره ایرانیان در جوامع مختلف نیز می‌تواند پنجره‌ای به سوی فرهنگ و توانایی‌های ایران باشد.**

غلامی در جمع‌بندی سخنان خود، آینده جامعه ایرانیان اتریش را وابسته به دو تحول دانست: **تغییر نگاه دولت و نهادهای دولتی به ایرانیان خارج از کشور و تغییر فرهنگ رابطه ایرانیان با یکدیگر.** وی بر حرکت از بی‌اعتمادی به اعتماد، از قضاوت به گفت‌وگو و از رقابت فرساینده به همکاری تأکید کرد و جامعه ایرانیان اتریش را دارای ظرفیت تبدیل شدن به **پلی میان ایران و اتریش، میان نسل‌ها و میان حوزه‌های علمی، فرهنگی و اجتماعی** دانست.

او سخنان خود را با تأکید بر مجموعه‌ای از اصول به پایان رساند: «**ایجاد پل، نه دیوار؛ گفت‌وگو، نه حذف؛ اعتماد، نه سوءظن؛ مهر، نه کینه؛ همکاری، نه رقابت فرساینده؛ و پیوند فرهنگی، نه مرزبندی ایدئولوژیک.**»

در این هم‌اندیشی، جامعه ایرانیان در اتریش نه صرفاً به عنوان مجموعه‌ای از مهاجران، بلکه به مثابه جامعه‌ای متکثر با تجربه‌های اجتماعی، فرهنگی، علمی و حرفه‌ای متفاوت مورد توجه قرار گرفت و درباره ظرفیت‌های این جامعه برای حفظ و گسترش پیوندهای فرهنگی و اجتماعی میان ایرانیان و جامعه اتریش گفت‌وگو شد.

همچنین دیدگاه‌های متفاوت شرکت‌کنندگان درباره مسائل و فرصت‌های پیش روی ایرانیان مقیم اتریش مطرح شد و بر اهمیت گفت‌وگوی میان نسل‌ها، حوزه‌های مختلف اجتماعی و گرایش‌های فکری گوناگون برای شناخت دقیق‌تر این جامعه تأکید شد.

برگزاری این نشست در فضایی آزاد و گفت‌وگومحور، فرصتی برای **هم‌اندیشی ایرانیان مقیم اتریش درباره هویت، مسائل، ظرفیت‌ها و آینده جامعه ایرانی در اتریش** فراهم کرد و کتاب «جامعه ایرانیان در اتریش» نیز به عنوان یکی از منابع مکتوب برای شناخت این جامعه معرفی و بررسی شد.